

Kaugliinilubade väljastamise ja sõiduplaanide kinnitamise kaalutluspõhimõtted

1. Kaalutluspõhimõtete kohaldamine ja eesmärk

- 1.1 Kaugliinilubade väljastamise ja sõiduplaanide kinnitamise kaalutluspõhimõtted (Kaalutluspõhimõtted) on välja töötatud, lähtudes ühistranspordiseaduse (ÜTS) § 10 lõikes 1 sätestatud ühistranspordi kavandamise ja korraldamise eesmärgist ó tagada ressursside kasutamise sotsiaalsel ja majanduslikku otstarbekust, arvestades ühistransporditeenuse pakkumise vastavust nõudlusele, soodustada ühissõidukite eeliskasutamist ning vähendada ühiskonna kulutusi.
- 1.2 Kaalutluspõhimõtetest lähtutakse liiniloa andjale esitatud kaugliiniveo liiniloa andmise taotluste ja kaugliini sõiduplaani kinnitamise taotluste läbi vaatamisel.
- 1.3 ÜTS § 48 lõikes 3 sätestatud regulatsiooni alusel rakendatakse Kaalutluspõhimõtteid, mille eesmärgiks on aidata kaasa eri piirkondade elanike liikumisvajaduse alusel kujundatud liiniveoteenuste pakkumisele, samuti veoteenuse osutamise stabiilsusele, ohutusele ja sõitjate sõidumugavuste loomisele.

2. Veoteenuse sagedus ja liiniveo teenuste võrreldavus

- 2.1 Liinilubade komisjon (Komisjon) lähtub eeldusest, et sõitjad peavad kaugliiniveo kvaliteedi hindamisel oluliseks veoteenuse liiklussagedust, teenuse kättesaadavust, stabiilsust ning teisi teenuse kvaliteeti määravaid asjaolusid nagu kasutatavate ühissõidukite mugavus, piletiostu võimalused ja piiratud liikumisvõimega sõitjatele teenuse ligipääsetavuse tagamine.
- 2.2 Veoteenuse liiklussageduse määrab kahe või enama samal või suures osas kattuv marsruudil osutatava liiniveoteenuse väljumiste ajaline vahe ehk väljumiste mõistlik intervall peatustest, terminalidest või bussijaamadest. Komisjon tugineb eeldusele, et väljumiste mõistlik intervall avaldab positiivset mõju ühissõiduki kasutajate arvule, tagades sellega ühiskonna keskkonnasäästliku arengu ja veoteenuse osutamise stabiilsuse. Väljumiste mõistlikust intervallist tihedam liiklussagedus võib avaldada negatiivset mõju ühissõiduki täituvusele ning viia majandusliku ebatasuvuse tõttu liinide sulgemiseni.
- 2.3 Lähtudes ÜTS § 48 lg 3 punktidest 2 ja 3, juhindub Komisjon põhimõttest, et samal või suures osas kattuv marsruudil on täiendava veoteenuse pakkumine, millega kaasneb mõistlikust intervallist sagedasemate väljumiste teenindamine, põhjendatud üksnes juhul, kui täiendava veoteenuse puhul on tegemist liiniveo kättesaadavuse, stabiilsuse ja muude punktis 2.1 nimetatud teenuse kvaliteeti määravate tegurite kogumis hinnatuna vähemalt samaväärse või parema teenusega kui varem antud liinilubade alusel osutatav teenus.
- 2.4 Kaugliini, mille teenindamiseks liiniluba või sõiduplaani kinnitamist taotletakse, marsruut loetakse suures osas kattuvaks varem antud liiniloa alusel teenindatava kaugliini marsruudiga juhul, kui mõlema liini sõiduplaanis on ette nähtud peatumine vähemalt kahes samas maakonnakeskuses või muus üle 5000 elanikuga keskuses ning kattuv marsruudiosa samade alg- ja lõpp-peatustega moodustab vähemalt 20% varem antud liiniloa alusel teenindatava liini marsruudi pikkusest.
- 2.5 Komisjon võtab samal või suures osas kattuv marsruudil teenindatavate kaugliinide väljumiste mõistliku intervalli tuvastamisel arvesse väljumiste ajalist vahet

maakonnakeskustest ja muudest üle 5000 elanikuga keskustest. Väljumiste mõistlikuks intervalliks loeb Komisjon vähemalt 29 minutit.

- 2.6 Juhul kui kaugliini, mille teenindamiseks liiniluba või sõiduplaani kinnitamist taotletakse, väljumis(t)e teenindamisel kujuneks väljumiste ajaline vahe võrreldes samal või suures osas kattuväl marsruudil varem antud liinilubade alusel teenindatavate liinidega väiksemaks kui punktis 2.5 sätestatud väljumiste mõistlik intervall, tuvastab Komisjon taotletava liini veotingimuste (lisa 1, tuginedes ÜTS § 46 lg 3 punktile 3) ning varem antud liinilubade veotingimuste võrdlemise teel, kas taotletava liini veoteenus on liiniveo kättesaadavuse, stabiilsuse ja muude punktis 2.1 nimetatud teenuse kvaliteeti määravate tegurite kogumis vähemalt samaväärne, võrreldes olemasoleva veoteenusega.
- 2.7 Veotingimuste alusel hinnatakse võrreldavaid liine veoteenus kättesaadavuse, stabiilsuse ja muude punktis 2.1 nimetatud teenuse kvaliteeti määravate tegurite kogumis 100 punkti skaalal vastavalt Kaalutluspõhimõtete punktides 3, 4 ja 5 toodud põhimõtetele.
- 2.8 Kaugliini, mille teenindamiseks liiniluba või sõiduplaani kinnitamist taotletakse, veotingimusi võrreldakse samal või suures osas kattuväl marsruudil teenindatavate liinide veotingimustega iga sõiduplaanis sisalduva väljumise lõikes eraldi.
- 2.9 Samaaegselt kahe või enama vedaja taotluse menetlemisel liiniloa andmiseks või sõiduplaani kinnitamiseks liinidele, mille osas esinevad olemasolevate liinidega võrreldes punktis 6.1 nimetatud asjaolud, võrreldakse kõikides taotlustes esitatud veotingimusi punktis 2.7 nimetatud korras taotluse esitamise hetkel olemasolevate liinidega, kuid mitte omavahel.
- 2.10 Olukorras, kus vedaja taotleb uue liiniloa andmist või sõiduplaani kinnitamist liinidele, mille osas esinevad olemasolevate liinidega võrreldes punktis 6.1 nimetatud asjaolud, kuid olemasolevate liinide kohta ei ole esitatud veotingimusi, rakendatakse ÜTS § 47 lõikes 3 toodud tähtaja pikendamist. Olemasolevatele vedajatele võimaldatakse esitada veotingimused kuni kahe nädala jooksul. Kui olemasolevad vedajad veotingimusi ei esita, eeldatakse, et pakutav teenus on samaväärne olemasolevaga või parem olemasolevast.

3. Teenuse kättesaadavus

- 3.1 Komisjon lähtub vaadeldava liiniveoteenus kättesaadavuse hindamisel liini sõiduplaanis sõitjate sisenemiseks ja väljumiseks ettenähtud peatuste arvust. Seejuures lähtub Komisjon eeldusest, et rohkema arvu peatustega liini veoteenust on võimalik kasutada rohkemate peatuste mõjupiirkonnas elavatel sõitjatel.
- 3.2 Sõiduplaaniga määratud peatuste arvu alusel eristatakse järgmisi liiniveoteenus liike:
 - 3.2.1 *ekspressliinivedu* on liinivedu, kus vedaja peatub vastavalt sõiduplaanile ainult liini alg- ja lõpp-peatuses. Ekspressliinivedu teostatakse, arvestades ühistranspordi nõudlust ja ühissõiduki täituvust, mööda optimaalseimat marsruuti antud liinil. Ekspress kaugbussiliinil võib olla lisapeatusi nende omavalitsusüksuste territooriumil, kus asub liini alg- või lõpp-punkt;
 - 3.2.2 *kiirkaugliinivedu* on liinivedu, kus vedaja teeb liinil lisaks alg- ja lõpp-peatusele täiendavaid peatusi mitte sagedamini kui iga 20 kilomeetri järel;
 - 3.2.3 *lihtkaugliinivedu* on liinivedu, kus vedaja teeb liinil lisaks alg- ja lõpp-peatusele täiendavaid peatusi sagedamini kui marsruudi pikkuse iga 20 kilomeetri järel;
 - 3.2.4 *kohalik liinivedu* on liinivedu, mida vedaja teeb valla, linna või maakonna territooriumil. Kohaliku liiniveo puhul asuvad liini marsruut ning alg- ja lõpp-peatused peamiselt sama valla, linna või maakonna haldusterritooriumil.
 - 3.2.5 Lähtudes vajadusest tagada liiniveoteenuste turu läbipaistvus ning sõitjatele kogu liiniveo teenust kirjeldava informatsiooni esitamine, võtab Komisjon punkti 3.2 alapunktides 1, 2 ja 3 kirjeldatud liiniveoteenus liigi määramisel peatustena liinil arvesse ka nõudepeatusi ainult sõitjate väljumiseks.

- 3.3 Komisjon lähtub põhimõttest, et samal või suures osas kattuvatel marsruudil teostatavate liiniveo teenuste puhul on lihtkaugliiniveo teenus kiirkaugliinivedu ja ekspressliinivedu asendavaks teenuseks. Sama põhimõtte alusel on ekspressliinivedu sõitjate jaoks mõistlikult asendatav kiirkaugliiniveo teenusega. Seevastu ei ole lihtkaugliinivedu kõigi sõitjate jaoks asendatav ühel ja samal või suures osas kattuvatel marsruudil osutatavate kiirkaugliiniveo ega ekspressliiniveo teenustega.
- 3.4 Samal või suures osas kattuvatel marsruudil teenindatavate erinevate liiniveo liikide pakkumise korral eelistavad marsruudi alg- ja lõpp-punkti vahel reisivad sõitjad üldjuhul kiirkaugliinivedu või ekspressliinivedu. Samas ei ole lihtkaugliiniveo teostamine üksnes väiksema sõidunõudlusega vahepeatusest sisenevate sõitjate teenindamisel üldjuhul majanduslikult tasuv. Seetõttu võib samal või suures osas kattuvatel marsruudil ja väljumiste mõistlikust intervallist sagedasemate erinevate liiniveo liikide teenindamise korral sattuda ohtu lihtkaugliiniveo kui sõitjatele paremini kättesaadava teenuse kestlik osutamise.
- 3.5 Punktides 3.2.1 kuni 3.2.3 defineeritud liiniveoteenuse liikide eristamine omab üksnes informatiivset tähendust ning vastavat liigitust kasutatakse sõitjatele erinevate liiniveoteenuste iseloomust ülevaate andmiseks. Veoteenuse kättesaadavuse hindamisel lähtub Komisjon kaugliinide sõiduplaanides toodud peatuste arvust, võrreldes omavahel kaugliini, mille teenindamiseks liiniluba või sõiduplaani kinnitamist taotletakse, ning kaugliini, mille teenindamiseks on varem antud liiniluba ja kinnitatud sõiduplaan.
- 3.6 Juhul kui kaugliini, mille teenindamiseks taotletakse liiniluba või sõiduplaani kinnitamist, ja varem antud liiniluba alusel teenindatava kaugliini marsruut kattuvad suures osas ja vaadeldavate liinide väljumiste ajaline vahe on väiksem väljumiste mõistlikust intervallist, siis hinnatakse mõlema liini peatuste arvu kui liiniveo teenuse kättesaadavuse näitajat 45 hindamispunkti skaalal alljärgneva valemi alusel:

$$\text{Hindamispunktide arv} = \frac{\text{Vaadeldava kaugbussiliini peatuste arv kattuvatel marsruudiosal}}{\text{Kaugbussiliinide peatumiseks ettenähtud peatuste koguarv kattuvatel marsruudiosal}} \times 45$$

- 3.7 Juhul kui ühe asustusüksuse piires paikneb taotletaval liinil rohkem kui üks peatus, arvestatakse üldjuhul kogu kattuva marsruudiosa peatuste arvu hulka ainult üks peatus sellest asustusüksusest. Erandiks on sama asustusüksuse piires asuvad peatused, mis on olulised transpordiliikide vahelise ümberistumise sõlmpunktid (Näiteks: Tallinna sadama D-terminal, Tallinna Lennujaam).

4. Teenuse stabiilsus

- 4.1. Komisjon lähtub veoteenuse stabiilsuse hindamisel sõiduplaanis toodud väljumiste teenindamise nädalapäevadest, liiniveo teostamise seasonsusest ja sõiduplaanis kirjeldatud väljumiste käigusolemist kirjeldavatest lisatingimustest.
- 4.2. Lähtudes sõitjate huvidest, loeb Komisjon stabiilsemaks veoteenuseks sellise kaugbussiliini väljumise, mis on käigus rohkematel nädalapäevadel ja aastaringelt.
- 4.3. Veoteenuse stabiilsust hinnatakse sõiduplaanis toodud väljumiste kaupa, võttes aluseks nädala jooksul teenindatavate reise arvu igal väljumisel. Juhul kui teenindatakse väljumist kõigil nädalapäevadel (E-P), arvestatakse 7 päevaga nädalas; kui teenindatakse väljumist esmaspäevast laupäevani (E-L), arvestatakse 6 päevaga nädalas; kui teenindatakse väljumist tööpäevadel (E-R), arvestatakse 5 päevaga nädalas jne. Riiklike pühade ja liigaasta osa eraldi ei arvestata. Juhul kui vaadeldavat liini tervikuna või liini osasid väljumisi teenindatakse üksnes teatud perioodil aastas (suveperioodil, talveperioodil jne), siis lähtutakse stabiilsuse hindamisel aasta keskmisest nädala jooksul teenindatavate reise

arvust igal väljumisel.

- 4.4. Juhul kui kaugliini, mille teenindamiseks taotletakse liiniluba või sõiduplaani kinnitamist, ja varem antud liiniloa alusel teenindatava kaugliini marsruut kattuvad suures osas ning vaadeldavate liinide väljumiste ajaline vahe on väiksem väljumiste mõistlikust intervallist, siis hinnatakse mõlema kaugliini vaadeldava väljumise veoteenuse stabiilsust 35 hindamispunkti skaalal alljärgneva valemi alusel:

$$\text{Hindamispunktide arv} = \text{Nädala jooksul teenindatavate reise arv väljumisel} \times 5$$

5. Muud teenuse kvaliteeti määravad tingimused

- 5.1. Komisjon lähtub muude veoteenuse kvaliteeti määravate tingimuste hindamisel ÜTS § 46 lõike 4 kohaselt vedaja poolt avaldatud veotingimustest, võttes arvesse neis toodud andmeid veoteenuse osutamiseks kasutatavate sõidukite, piletimüügi tingimuste ja piiratud liikumisvõimega sõitjatele teenuse ligipääsetavuse tagamise kohta.
- 5.2. Juhul kui kaugliini, mille teenindamiseks taotletakse liiniluba või sõiduplaani kinnitamist, ja varem antud liiniloa alusel teenindatava kaugliini marsruut kattuvad suures osas ning vaadeldavate liinide väljumiste ajaline vahe on väiksem väljumiste mõistlikust intervallist, siis hinnatakse mõlema kaugliini muud teenuse kvaliteeti määravaid tingimusi vedaja poolt avaldatud veotingimuste alusel alljärgnevalt:

- 5.2.1 Liini teenindamisel kasutatavate busside vanust arvestatakse täisaastates, kusjuures bussi esmase registreerimise aastal loetakse bussi vanuseks üks aasta ning igal järgneval aastal arvutatakse bussi vanus järgmise valemiga:

$$\text{Bussi vanus} = \text{käesolev aasta} - \text{bussi esmase registreerimise aasta} + 1$$

Liini teenindamisel kasutatavate busside maksimaalse vanuse alusel hinnatakse vaadeldavat kaugliini kuni 6 hindamispunkti väärtuses alljärgneva tabeli alusel:

Liini teenindamiseks kasutatavate busside maksimaalne vanus kogu liiniloa alusel teenindamise perioodi jooksul	Hindamispunktide arv
kuni 6 aastat	6
7 kuni 11 aastat	4
12 kuni 16 aastat	2
17 või enam aastat	0

- 5.2.2 Kui liini teenindatakse erinevas vanuses bussidega, arvestatakse punktide andmisel kõige vanema bussi vanust.
- 5.2.3 Liini teenindamiseks kasutatavate busside maksimaalse vanuse hindamisel ei arvestata sellise bussi vanust, mis on kohandatud piiratud liikumisvõimega isikute sisenemiseks ning mida kasutatakse liini teenindamisel üksnes punktis 5.2.5 sätestatud etteteatamise korral vajaduse põhisedelt.
- 5.2.4 Piletimüügi tingimuste alusel hinnatakse vaadeldavat kaugliini kuni 8 hindamispunkti väärtuses alljärgneva tabeli alusel:

Piletiostu võimaluse tagamine	Hindamis-
-------------------------------	-----------

	punktide arv
Läbi eelmüügikanali tagatud piletite eelmüük või broneerimine sisenemiseks liini alpeatusest. Eelmüügikanaliks loetakse sõidupiletite eelmüüki bussijaamades, terminalides või elektroonilises eelmüügikanalis. Viimasena käsitletakse piletite müüki või broneerimist interneti keskkonnas, e-kirja teel, telefoni teel või muus kanalis, millega tagatakse pileti ostmise või broneerimise võimalus vähemalt 12 tundi ööpäevas.	3
Läbi eelmüügikanali tagatud piletite eelmüük või broneerimine sisenemiseks kõikidest liini peatustest, mis jäävad alg- ja lõpppeatuse vahele, millega tagatakse pileti ostmise või broneerimise võimalus vähemalt 12 tundi ööpäevas.	3
Tagatud on piletite müük liini sõiduplaanis toodud bussijaamades ja terminalides, mida liin (kattuval marsruudiosal) läbib. Punkte omistatakse, lähtudes bussijaamade ja terminalide osakaalust, kus vedaja tagab piletite eelmüügi, jagatuna liini marsruudil paiknevate kõikide piletimüügiga tegelevate bussijaamade ja terminalide arvuga. Juhul kui ühe bussijaama või terminali piirkonnas teostatakse piletite müüki rohkem kui ühes müügikohas, ei anna see taotlusele eelist.	2

5.2.5 Piiratud liikumisvõimega sõitjatele teenuse ligipääsetavuse tagamise alusel hinnatakse vaadeldavat kaugliini 6 hindamispunkti väärtuses. Juhul kui vedaja tagab vastavalt esitatud veotingimustele 48 tunnise etteteatamise korral liini teenindamise piiratud liikumisvõimega isikute sisenemiseks kohandatud bussiga (st invatõstukiga varustatud buss või rambiga varustatud madalapõhjaline buss), siis omistatakse vaadeldavale kaugliinile 6 hindamispunkti.

6. Komisjoni ettepanek

6.1. Komisjon peab vastavalt Kaalutluspõhimõtetele igakordselt tuvastama, kas kaugliini, mille teenindamiseks liiniloa andmist või sõiduplaani kinnitamist taotletakse, teenindamise korral kujuneb olukord, kus samal või suures osas kattuval marsruudil teenindatavate väljumiste ajaline vahe on väiksem väljumiste mõistlikust intervallist.

6.2. Juhul kui Komisjon tuvastab punktis 6.1 nimetatud asjaolu, siis võrdleb Komisjon kaugliini, mille teenindamiseks liiniloa andmist või sõiduplaani kinnitamist taotletakse, ja varem antud liinilubade alusel teenindatavat kaugliini väljumiste kaupa veoteenuse kättesaadavuse, stabiilsuse ja muude teenuse kvaliteeti määravate tegurite alusel. Erinevate hindamiskriteeriumite alusel, vastavalt punktides 3.6, 4.4 ja 5.2 toodule, omistatud hindamispunktid summeeritakse ning sama hindamispunktide summa kogunud liini väljumine loetakse samaväärseks ja suurema hindamispunktide summa kogunud liini väljumine loetakse üldjuhul parema kvaliteediga veoteenuseks. Hinnates kõiki hindamiskriteeriumites toodud asjaolusid kogumis, võib Komisjon lugeda veoteenuse samaväärseks teenuseks ka väiksema hindamispunktide summa puhul, lähtudes sõitjate huvidest. Sõitjate huvide hindamisel kaalutleb Komisjon, kas võrreldavate veoteenuste vahel esineb sisulisi erinevusi, mis sõitjale tuntavalt mõjutavad veoteenuse kättesaadavust, stabiilsust ja kvaliteeti.

6.3. Komisjon teeb Maanteeameti peadirektorile ettepaneku uue liiniloa andmiseks või

sõiduplaani kinnitamiseks alljärgnevatel juhtudel:

- 6.3.1. täiendavate väljumiste lisandumisel või väljumisaegade muutmisel ei esine punktis 6.1 nimetatud asjaolusid;
- 6.3.2. täiendavate väljumiste lisandumisel või väljumisaegade muutmisel pakutav teenus on vastavalt punktis 6.2 sätestatule vähemalt samaväärne võrreldes olemasoleva veoteenusega.
- 6.4. Sõltumata punktis 6.3 toodud tingimuste täitmisest, võib Komisjon teha Maanteeameti peadirektorile põhjendatud ettepaneku uue liiniloa andmisest või sõiduplaani kinnitamisest keeldumiseks juhul, kui loa taotlejal esinevad ÜTS § 48 lg 3 punktides 4 või 5 väljatoodud asjaolud.
- 6.5. Sõltumata punktis 6.3. toodud tingimuste täitmisest, võib Komisjon ÜTS § 46 lg 3 punktis 2 ja lg 5 punktis 2 nimetatud osapoolte seisukohti arvesse võttes, teha Maanteeameti peadirektorile põhjendatud ettepaneku uue liiniloa andmisest või sõiduplaani kinnitamisest keeldumiseks juhul, kui kaugliin, mille teenindamiseks liiniluba või sõiduplaani kinnitamist taotletakse, häirib liinivedu, mida juba korraldatakse või kavandatakse korraldada avaliku teenindamise lepingu alusel ja selle kohta on Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 1370/2007 artikli 7 lõike 2 kohaselt avaldatud teave Euroopa Liidu Teatajas.
- 6.6. Komisjon peab lisaks punktis 6.3 toodud liiniloa andmise või sõiduplaani kinnitamise aluste tuvastamisele igakordselt hindama kavandatava liiniveo ohutust mõjutavaid faktoreid nagu ühissõidukite kiirus, bussijuhtide töö- ja puhkeaja nõuetest kinnipidamise võimalikkus ning bussijaamade füüsiline läbilaskevõime. Juhul kui taotluse läbivaatamisel selguvad asjaolud, mis seavad kahtluse alla kavandatava liiniveo ohutuse või teostatavuse bussijaamade füüsilise läbilaskevõime ammendumise tõttu, siis on Komisjonil õigus esitada taotlejale ettepanek puuduste kõrvaldamiseks ja taotluses sisalduvate tingimuste muutmiseks.